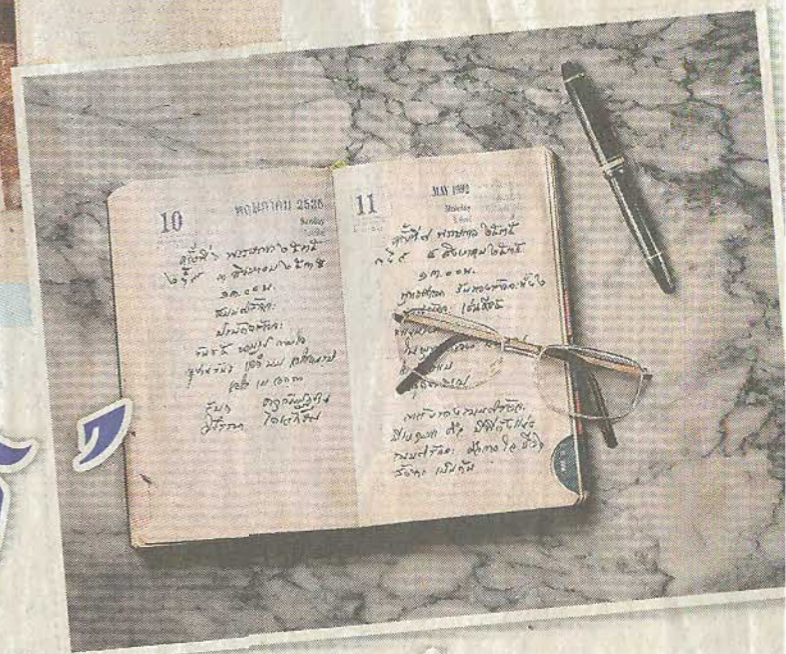
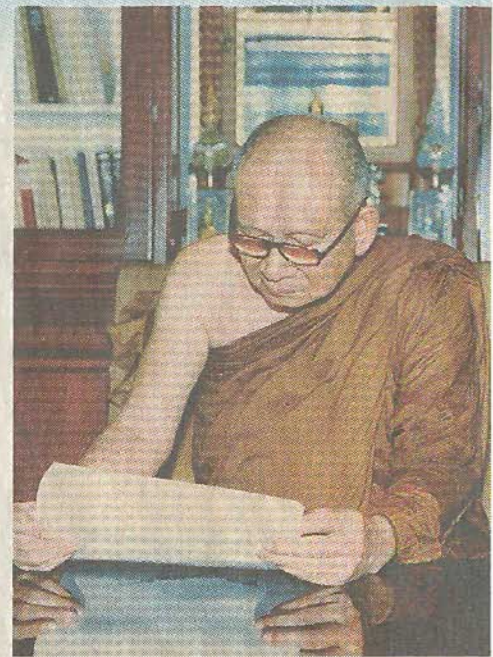

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

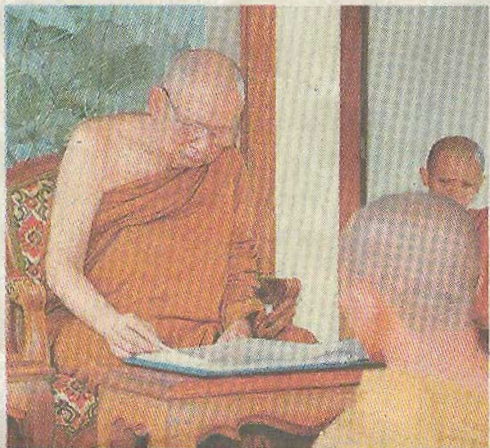
‘ญาณสังวร’

แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (5)

“คนที่อ่อนแอ ย่อมแพ้อุปสรรคง่าย ๆ ส่วนคนที่เข้มแข็ง ย่อมไม่ยอมแพ้ เมื่อพบอุปสรรคก็แก้ไขไปรักษาการงานหรือสิ่งที่มุ่งจะทำไว้ด้วยจิตใจที่มุ่งมั่น ถืออุปสรรคเหมือนอย่างสัญญาณไฟแดงที่จะต้องพบเป็นระยะ ถ้ากลัวจะต้องพบกับสัญญาณไฟแดงตามถนนซึ่งจะต้องหยุดรถ ก็จะไปข้างไหนไม่ได้ แม้การดำเนินชีวิตก็ฉนั้น ถ้ากลัวจะต้องพบกับอุปสรรค ก็ทำอะไรไม่ได้”

พระโอราชาธรรมสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก น้อมให้เราใคร่ครวญและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เช่นผู้ใกล้ชิดเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ในวันวารต่างมีเรื่องเล่าขานวัตรปฏิบัติอันงดงามและเป็นแบบอย่างของเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ที่ให้กำลังใจแก่เราท่านทั้งหลายในวันที่อาจจะอ่อนล้า หรือท้อแท้กับอาชีพการงาน สังคม การเมืองในทุกวันนี้ได้บ้าง

ดังที่ รศ.สุเชาว์ พลอยขุม อาจารย์พิเศษประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศิษย์ก้นกุฏิวัดบวรฯ เล่าว่า ตั้งแต่อายุ 13 ปี ก็มีผู้แนะนำมาฝากให้เป็นลูกศิษย์เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ตั้งแต่ปี 2501 เพื่อที่จะบวช ตอนนั้นสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (สมเด็จพระสังฆราชองค์ก่อน) ประชวรระยะสุดท้าย ไม่สามารถเป็นพระอุปัชฌาย์ให้ใครได้ ท่าน

อันที่จริงคนนี้กว่า ไม่มัวงานทำ เพราะไม่ ลงมือทำงาน แต่ถ้าเรา ลงมือทำงานแล้ว งานจะมีมากเกินกว่า ที่เราจะทำ

จึงมอบหมายให้ท่านพระพรหมมุนี (ผิน สุวโจ) ซึ่งเป็น
รองเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหารสมัยนั้น เป็นพระอุปัชฌาย์
บรรพชาเป็นสามเณรให้

“ตอนนั้นผมอยู่ในความปกครองของท่านเจ้าพระคุณ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ (สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10) เมื่อบรรพชามาแล้วก็มาอยู่ในความดูแลของท่าน
ก็เป็นลูกศิษย์ท่านตั้งแต่ปี 2501 เป็นเณรอยู่ 13 ปี จน
อายุครบบวช เจ้าพระคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ ก็เป็นพระอุปัชฌาย์
บวชให้ เพราะตอนที่ผมอายุครบบวช ท่านเจ้าคุณพรหม
มุนีก็สิ้นไปก่อนแล้ว (ในปี 2504) ตอนนั้นเจ้าพระคุณ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ มีสมณศักดิ์ทรงเป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่
พระธรรมวราภรณ์ มาแทนท่านพรหมมุนี ก็อยู่กับท่าน
จนถึงปี 2512 เลยเป็นศิษย์รับใช้ใกล้ชิดท่านมาตลอด
จริงๆ ท่านอยู่ในฐานะเสมือนเป็นพ่อของเรา เพราะเรา
อยู่กับท่านตั้งแต่เด็ก ท่านก็เลี้ยงดูเรามาตลอด รับใช้
ท่านเหมือนเป็นลูกศิษย์คนหนึ่ง แต่ในฐานะที่เป็นเณร
ก็อาจจะได้ปฏิบัติรับใช้ใกล้ชิดท่านมาก ทำทุกอย่างเท่า
ที่ทำได้ พอโตขึ้น ท่านก็เริ่มใช้ในเรื่องเป็นงานเป็นการ
มากขึ้น ใช้ให้เขียนหนังสือตามคำบอก แล้วท่านก็ตรวจ
ให้ พอโตเป็นพระก็ทำหน้าที่เสมือนเป็นเลขานุการของ
ท่าน จนกระทั่งเจ้าพระคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ มีตำแหน่งเป็นเจ้า
คณะกรุงเทพมหานคร รวมจังหวัดสมุทรปราการด้วย
เราก็เป็นเลขาเจ้าคณะจังหวัดและเจ้าคณะกรุงเทพฯ ไป

รศ.สุเชาวน์ พลอยขุม

พระราชญาณกวี (สุ)

แล้ว
กว่า

“
สุโจ) ซึ่งเป็น
พระอัครมหาราช

งานเจ้าพระคุณ
มกุฏราชกุมาร
อยู่ 13 ปี จน
เป็นพระอัครมหาราช
งานเจ้าพระคุณ
มกุฏราชกุมาร
คณะชั้นธรรมที่
มณี ก็อยู่กับท่าน
จิตท่านมาตลอด
องเรา เพราะเรา

มาตลอด รับใช้
ฐานะที่เป็นพระ
ทำทุกอย่างเท่า
เป็นงานเป็นการ
แล้วท่านก็ตรวจ
เลขาการของ
ตำแหน่งเป็นเจ้า
พระปรมาภิไธย
พระปรมาภิไธย
พระปรมาภิไธย

พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยะวิเศษ)

ด้วย พอท่านเลื่อนยศสูงขึ้น เราก็ทำงานรับใช้พระองค์
ท่านมากขึ้น”

“สิ่งเหล่านี้ทำให้เราเรียนรู้กับท่านจากการทำงาน
ท่านสอนวิธีการทำงาน เขียนหนังสือ ได้ตอบจดหมาย
สอนวิธีร่างหนังสือในลักษณะต่างๆ ว่า ถ้าเป็นเรื่องแบบนี้
ควรทำอย่างไร ควรจะขึ้นต้นอย่างไร ลงท้ายอย่างไร มี
รายละเอียดมากทีเดียว สิ่งที่ศิษย์แต่ละคนได้รับจาก
พระองค์ท่าน ไม่เหมือนกันนะ บางคนได้รับมาก รับน้อยก็
อยู่ที่การซึมซับของแต่ละคน กิริยามารยาทของพระองค์
ท่าน ที่เป็นระเบียบ ทั้งการพูดการ
กระทำ แม้กระทั่งเวลาเดิน ก็ต้อง
ไม่มีเสียง เวลาถูกศิษย์เดินไปที่พระ
ตำหนักของพระองค์ท่าน ถ้าคนไหน
เดินลงส้นเท้าตึงๆ ท่านก็ชี้ไปที่เท้า
แสดงว่าไม่ถูกต้อง ไม่เรียบร้อย ต้อง
เดินไม่มีเสียง เพราะฉะนั้น การเดิน
ต้องเดินด้วยปลายเท้า สิ่งเหล่านี้แหละ
ที่เราถูกเตือนถูกสอนให้เป็นประจำทุก
วัน กลายเป็นนิสัย กลายเป็นความ
เคยชิน การกระทำอะไรต่างๆ ต้อง
อยู่ในความเป็นระเบียบเช่นกัน การ

เก็บของ การวางของ การใช้ของ คือสิ่งที่ท่านสอนโดย
การทำให้ดู บางครั้งเราทำผิดพลาดท่านก็ช่วยชี้แนะ”

ในเรื่องการทำงานของเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ก็มี
รายละเอียดที่ทำให้อาจารย์สุเชาว์นำมาใช้ตลอดชีวิต
แม้ว่าหลังจากลาสิกขาไปมีครอบครัวแล้วก็ตาม

“เนื่องจากพระองค์มีระเบียบ ละเอียดรอบคอบ เพราะ
ฉะนั้นเราก็ได้จากการสังเกตพระองค์ท่าน เวลาเจ้าพระคุณ
สมเด็จพระสังฆราช จะทำอะไรสักเรื่อง ท่านต้องศึกษาอย่างละเอียด
ว่ามีความเป็นมาอย่างไร คุรุบาอาจารย์เคยทำไว้อย่างไร มี
หลักฐานที่ทำไมไปอย่างไร จึงจะเริ่มพูดเริ่มทำ แม้แต่เรื่อง
ธรรมะ พระองค์ท่านต้องหาที่มาที่ไปอย่างละเอียด ท่าน
อ่านพระไตรปิฎกอย่างละเอียดทุกวัน จึงได้รู้ว่าเรื่องนี้มี
มาจากส่วนไหน ตอนไหนของพระไตรปิฎก ไม่ใช่พูดเอา
เอง คิดเอาเอง นี่คือความเป็นผู้รู้ของพระองค์ท่าน”

“นอกจากนี้ทรงเป็นสุรอบคอบ ไม่ทำอะไรแบบ
สุ่มสี่สุ่มห้า สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่เราได้รับจากพระองค์ท่าน
ทุกคนที่ได้อยู่ใกล้ชิดพระองค์ท่านก็จะได้อิน ได้ฟัง ได้
เห็นพระองค์ท่าน เช่นนี้”

พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยะวิเศษ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
วัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก อดีตผู้ช่วยเลขานุการ
สมเด็จพระสังฆราช ก็กล่าวไว้เช่นกันว่า พระองค์เป็น

พระมหาเถระที่เพียบพร้อมไปด้วยธรรมะทุกอย่างทุก
ชนิด ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็มีแต่ความงดงาม อ่อนโยน
ความเรียบง่าย ความประหยัคมถ้อยสัจ

“ในช่วงระยะเวลาที่อาตมภาพได้รับใช้พระองค์ท่าน
ในช่วงสั้นๆ อาตมภาพอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร 11 ปี ตั้งแต่
เป็นสามเณรที่พระอุดมญาณโมลี (หลวงปู่จันทร์ศรี จันท
ทีโป) เจ้าอาวาสวัดโพธิ์สมภรณ์ จ.อุดรธานี เป็นคนพา
มาฝาก ตอนนั้นอายุ 16 ปี มาอยู่วัดบวรฯ เรียนหนังสือ
หนักจนจบเปรียญธรรม 9 ประโยค แล้วพระองค์ท่าน
ก็ได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช ก็ได้ทำงาน
ถวายพระองค์ท่านเต็มที่ 24 ชั่วโมง โดยที่อาตมภาพอยู่ที่
กุฏิหลังนี้ คือสำนักเลขานุการสมเด็จพระสังฆราช ข้าง
บนเป็นที่นอน ข้างล่างเป็นสถานที่ทำงานเล็กๆ ไม่ว่าจะ
เป็นแขกบ้านแขกเมือง เราต้อนรับกันที่นี้ พระองค์ทรง
เรียบง่าย ในระหว่างที่ได้เข้าถวายตัวรับใช้สมเด็จพระ
สังฆราชในปี 2532 นั้น พระองค์ท่านรับสั่งประโยคที่
สำคัญมาก ซึ่งอาตมภาพเชื่อมั่นว่า เพราะประโยคนี้นี่เอง
ที่ทำให้อาตมภาพมีกำลังใจในการทำงาน”

“พระองค์ท่านรับสั่งว่า คุณมหาสุวิทย์ อันที่จริงคน
นี้กว่าไม่มีงานทำ เพราะไม่ลงมือทำงาน แต่ถ้าเราลงมือ
ทำงานแล้ว งานจะมีมากเกินกว่าที่เราจะทำ อาตมาก็จัด

ใส่ไว้ในสมุดบันทึกตั้งแต่วันนั้น วันที่เข้าถวายตัวรับใช้
เป็นผู้ช่วยเลขานุการสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งมีท่านเจ้า
คุณพระธรรมบัณฑิต (อภิพล อภิพลโต) เจ้าอาวาสวัด
พระราม 9 กาญจนาภิเษก เป็นเลขานุการเจ้าพระคุณ
สมเด็จพระสังฆราช ในสมัยนั้น”

“ประโยคที่สำคัญนี้ เป็นเหมือนน้ำทิพย์ที่ซึม
จิตใจของอาตมภาพในยามที่อ่อนล้า ที่ทำงานหนักแล้วไม่
ผ่อนคลาย เมื่อระลึกถึงคำนั้นขึ้นมา เจ้าพระคุณสมเด็จพระ
มกุฏราชกุมารที่เราทั้งหลายอาจจะมองดูว่าไม่ทันสมัย แต่
ท่านทันสมัย ท่านรับสั่งภาษาอังกฤษได้ ภาษาฝรั่งเศสได้
ภาษาเยอรมันได้ ภาษาจีน สันสกฤต บาลี พระองค์ท่าน
รับสั่งได้ดีเหมือนภาษาอังกฤษ ที่สำคัญเวลาที่พระองค์
ท่านให้รางวัลจดหมาย หรือเขียนอะไรก็ตาม เมื่อพระองค์
ท่านตรวจดู ไม่เคยขีดฆ่าความคิดที่เราเขียนลงไปก่อน
หน้านั้น มีแต่โยงมาอีกทีหนึ่งให้เห็นว่า มีอีกความคิด
หนึ่งที่น่าสนใจกว่าไหม ? พระองค์ท่านให้เกียรติความ
คิดของทุกคนมาก”

ที่รัฐพิหาร สาธารณรัฐอินเดีย พระครูพิพิธพลาพร
พระธรรมทูตสายอินเดีย-เนปาล วัดไทยพุทธคยา ได้
เคยถวายงานเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช เมื่อครั้งที่พระองค์
ท่านเสด็จไปที่สังเวชนียสถานหลายครั้ง เล่าว่า ทุกครั้ง
ที่ได้พบพระองค์ท่าน สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ ความอ่อนน้อม
ถ่อมตน

“เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช จะให้พระที่มีพรรษามากกว่า
ทุกครั้ง และให้พระที่มีพรรษามากกว่านั่งก่อนเสมอ การ
พูดก็นุ่มนวล ฟังแล้วไม่มีอะไรเคลือบแคลงสงสัย เข้าใจ
ง่าย ชัดเจน เราก็ได้เรียนรู้จากวัตรปฏิบัติของท่านนี้
แหละโดยไม่ต้องสาธยายด้วยคำพูดใดๆ เลย”

ผู้ใกล้ชิดทุกรูปทุกท่านต่างได้สัมผัสใหม่เมื่อใกล้ชิด
เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช เราเองแม้ห่างไกลพระองค์ท่าน แต่
ธรรมะที่ท่านฝากไว้ให้แก่แผ่นดินสำคัญยิ่ง สามารถนำ
มาใช้ได้ดีทุกเวลา ดังพระโอวาทธรรมที่ท่านมอบไว้ว่า...

“เพราะทุกคนในโลกต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัย ต้อง
พึ่งพาอาศัยกันในทางใดทางหนึ่งทั้งนั้น จึงควรปฏิบัติ
ตนในทางที่จะชื่อว่า รักษาไว้ทั้งตนทั้งผู้อื่น คือด้วยวิธี
ที่แต่ละคนตั้งใจปฏิบัติกระนิเยะ คือกิจของตน ควรทำ
หน้าที่เป็นตนให้ดี และด้วยความมีน้ำใจที่อดทน ไม่
คิดเบียดเบียนใคร มีจิตเมตตา มีเอ็นดูอนุเคราะห์ เมื่อ
ตั้งใจปฏิบัติกระนิเยะ กอปรด้วยมีน้ำใจดังกล่าว ก็ชื่อว่า
รักษาคตนทั้งผู้อื่น เป็นผู้รักษาไว้ได้ทั้งหมด”

● มนสิกุล โอวาทเภสัชช์ ●

